

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uredništvo: Ljubljana, Franklinska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne franklinskih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za tiskarstvo 80 Din. Članek sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. tek. rač. 11.153. Telefon 3112

Ob rojstnem dnevu Kralja Petra II.

Vsakoletni 6. september nam narekuje, da se ob rojstnem dnevu našega kralja spomnimo vseh najbolj perečih, veselih in žalostnih dejstev, ki so važna za našo mlado jugoslovansko državo, ki nam mora biti vključ v težkim času nad vse bližji in nad vse pomembna. Slovensko učiteljsko, in z njim v najtesnejši zvezi vse slovensko ljudstvo, se zaveda danes bolj ko kdaj koli prej, da je edina garancija za obstoj njegove narodne, gospodarske in kulturne samostojnosti in napredka samo močna, nedeljiva in vsestransko urejena država, ki ima v vidu svoboden in neomejen razvoj in napredek vsakega posameznega člana, kakor skupnosti, ki lahko samo močna in tesno medsebojno povezana izpolni vse nade in upe za ono bodočnost, v kateri bo morala pomeniti trdnjavo za vse večne čase nezrušljivo.

Borbe za uresničitev sto in stoletnih želja južnih Slovanov, ki so se bile zaključile tako, da se je ustvarila velika Jugoslavija, ki je zgrnila in oklenila s svojimi mejami vse Jugoslovane ter jih povezala med seboj najtesneje. Borbe za to državo so bile tako silne, da jih pomni le malokatera zgodovina. Jugoslavija pa je bila tudi tako živa in resnična potreba vsega njenega ljudstva, da stoji že danes trdno in neomajno tako, da je njena pot v bodočnost gotova in da bo ustvarjala tradicijo, ki se ji ne bo mogla upreti nobena ideja, ki bi skušala okrniti njeno rast in razvoj. Tudi oni usodni dogodek, ki je zadel Jugoslavijo ob izgubi njenega največjega kralja, dogodek, ki je v temeljih osupnil Evropo, je dovolj jasno dokazal, da se bo tudi v bodoče odbil od trdnih meja Jugoslavije vsak nasilni udarec.

Toda ta vdanost in globoka vera ni morda od danes ali včeraj. Stara je že stoletja, vzra-

stla je z jugoslovanskim rodом in v svetovni vojni vzknila v čudovito rdečo rožo, ki je simbol bratstva in ljubezni. Pa tudi oni ljudje, ki so ji hoteli na vsak način dati življenja, so gledali na vsa dogajanja tako življenjsko in tako stvarno, da pameten in utemeljen odpor sploh ni bil mogoč, in da so na edini še razpoložljivi način lahko nasprotovali — in ta način je bil brutalna, fizična sila. Življenjska filozofija pokojnega kralja Petra I., deda našega mladega kralja Petra II., je bila tako preprosta, da je lahko vzbudila v narodu globoko vero v zmožnost in pravičnost vladajoče rodbine, da je sprejel svojega kralja z odprtimi rokami in res kot en sam zaklical: Naš je! Tako je zasedel prestol kralj Peter I. z odločno voljo, da bo ustavni vladar in da bo pustil narod, da se bo svobodno vladal po izbranih zastopnikih.

In vsa ta ljubezen v vsej svoji širini in globini se je prenesla na Aleksandra I., blagopokojnega Viteškega kralja. Trinajst let njegovega vladanja pomeni za Jugoslavijo trinajst let najtršega in najtežjega dela. Čeprav je ostalo mnogo Njegovega dela nedovršena, čeprav so bile podane v marsičem samo smerice, čeprav so bili postavljeni samo temeljni kamni, vendar — delo je bilo začeto. Moderna ureditev države, ki je bila razkosana stoletja in stoletja, pač ni bil lahek posel. Toda čeprav je 9. okt. 1934 prekinil njegovo delo, je vendar ves narod občutil do Njega globoko hvaležnost, vso vero in upanje pa je prenesel na sina, kralja Petra II.

Kralj Peter I. Osvoboditelj — Viteški kralj Aleksander I. — kralj Peter II. — Tako se začena pisati svobodna zgodovina Jugoslavije, svobodna zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov. Kar je ded začel in sinovi nadaljevali, bodo vknji in pravniku izpopolnili.

V svoji žalostni preteklosti smo Slovenci vedno stali ob strani. Važni in pomembni zgodovinski dogodki so morali mimo nas. Nismo imeli svoje države, nismo imeli svojih kraljev, imeli smo samo svojo zemljo in globoko ljubezen do nje. Ta nas je rešila. Zdaj imamo državo in kralja, obojega smo se oklenili tako, da sta nam delo in zvestoba v čast in ponos. Na mladega kralja, ki stopa prve korake v življenje, na kralja, ki ga čakajo težavne naloge, ki se jim bo moral posvetiti ves in žrtvovati zanje vse, kar premoreta duh in telo, gledamo s ponosom in samozavestjo. Pri njegovem delu za dobrobit naroda in države ga bomo podpirali in mu tesno stali ob strani, saj se zavedamo, da smo Slovenci oni del jugoslovanskega naroda, ki je v najbolj zapadnem delu Jugoslavije stisnjen med mlinjska kamna Romanov in Germanov. Zaupamo vanj.

Zato slovensko učiteljsko ob tej priliki, ko se spominja rojstnega dne svojega mladega kralja, ponovno lahko z zavestjo ugotavlja, da so temelji trdni. Ne samo besede, osemnajst let trdega dela in napora je dovolj jasen dokaz, saj so se vzgojile generacije, ki vse polne življenja, polne sile in moči delajo kot en sam mož in čakajo, kdaj jih njihov, prvi v svobodni Jugoslaviji rojeni kralj pozove, da z ramo ob rami nadaljujejo započeto delo za boljše in lepšo bodočnost Jugoslavije.

Naj živi kralj Peter II.!

Šolski upravitelj

Prav čeden naziv je to. Žal da samo spodoben naslov, ki bi se pa po svoji veljavi prav tako lahko imenoval šolski sluga.

Kakšne ugodnosti pa ima danes šolski upravitelj? Morda nekoliko večje stanovanje kot drugo učiteljsko, nekaj drv na deželi, ki mu jih pa različni prijatelji učiteljsva ob vsaki ugodni priliki očitajo. Mogoče ima še košček vrta, da ob času počitka ni brezposlen, če mu uradni posli kak počitek sploh nri-voščijo.

Tako je nastal nemogoč stvar: šolski upravitelj. Po nazivu si, po položaju pa ne. O ugodnostih, ki naj bi jih užival šolski upravitelj, sploh ni govora. Pač pa ima toliko odgovornosti, neprilik in dostokrat tudi materialnih izdatkov, da ni čudno, če se mnogi branijo tega neplačanega in nevaležnega naslova. In vendar bi moralo veljati tudi za učiteljsko paro pravilo, da mora biti vsako javno delo tudi plačano. Radovedni smo na priliko, koliko poslancev bi imeli, če bi bil to samo blesteč naslov...

Danes nalaga zakon na rame šolskega upravitelja vse mogoče posle. Skrbeti mora za red in delo na šoli, soodgovoren je za šolsko premoženje, nadomeščati mora v potrebi drugo učiteljsko, voditi pisarno in največkrat še celotno poslovanje krajevnega šolskega odbora. Zakon našteva kar 22 točk, pa še niso vse. Če sama pisarna jemlje v teh papirnatih časih šolskemu upravitelju skoro

ves prosti čas in dostokrat tudi dobro voljo ter veselje do dela. Redki so upravitelji, ki so oproščeni pouka. Vsi drugi vrše s poučevanjem svojega razreda najmanj dvojno delo.

V prejšnjih časih je dobival šolski upravitelj vsaj nekaj dodatka za svoje poslovanje, čeprav je opravil to delo tako rekoč mimogrede. Danes pa se je delo podestotirilo in ne dobi zanj niti pare. Ni v interesu države, če ima del državljanov črt, da je zapostavljen in za svoje pošteno in odgovorno javno delo neplačan.

Znano je, da najpotrebnejši najbolj molče. Tako je tudi pri nas. Ne spominjam se, da bi se kdaj kak tovariš oglašil za svoje pravice. In vendar bi morali neprestano opominjati vest naših kruhodajalec.

Kadar koli vidim tovariše, ki niso upravitelji in se v prostem času svobodno gibljejo, mi pride na misel: Zakaj ni tudi tebi tako? Kaj imaš končno od vsega tega, da garaš in se trudiš, ko pa tvoje delo niti ne priznavajo, ampak doživljaš sem ter tja celo pri lastnih ljudeh celo razočaranje.

V teku zadnjih let je izgubil šolski upravitelj še one pravice, ki jih je nekoč že imel. Tako ni uradno nič več merodajno njegovo mnenje o učiteljsvu, ki ga vidi dan za dnem in leto za letom v vseh mogočih primerih pri delovanju ali nedelovanju na šoli. Ne rečem, da se niso vršile tu večkrat tudi pomote. Upravitelj naj vse leto ne vidi nič, nadzor-

nik pa mora v kratkih polurah izreči končno sodbo o vsakem posamezniku. Res, da ocenjevanje v taki obliki kot se je vršilo pred časom ni primerno, ko je upravitelj ocenil zase, nadzornik pa potem to upošteval ali pa ne. Pač pa mislim, da bi ne bilo odveč, če bi se nadzornik oziral tudi na mnenje upravitelja.

Te naše ocene so sploh poglavje zase. Zlasti še o izvenšolskem delu. Saj je že splošno znan primer, da je dobila tovarišica za postrežbo pri neki veselici odlično oceno, tovariš v istem okraju pa za vodstvo gospodarskih organizacij slabejši red.

Marsikak tak nesporazum, da ne rečem drugače, bi lahko šolski upravitelj s svojim pojasnilom odpravil.

Današnja gospodarska stiska je hudo prizadela tudi šolske proračune. Gotovo se vsak upravitelj, zlasti na deželi, najbolj boji proračunske seje krajevnega šolskega odbora. Koliko previdnosti, samozatajevanja in potrpljenja je treba, da odborniki, ki imajo v ozadju navadno kake hujskače, pristanejo na najnujnejše potrebščine šole. Naše ljudsko časopisje v tem oziru mnogokrat hudo greši, ker se včasih postavi na stališče, ki je nasprotno prosvetanju šole. Le poskusni na deželi razširiti šolo za en razred! Takoj slišiš ugovor nahujskanega človeka: »Včasih nas je eden učil, pa smo več znali kot danes.« Mož pa se dostikrat komaj zna podpisati. Ali pa: »Saj ni treba, da bi osem let posedal v šoli, ko ga doma tako rabimo za delo. Čisto dosti bi bilo štiri leta, posebno za deklice, ki ne bodo šle nikamor po svetu.«

Vse take modrosti posameznikov, ki so navadno »predstavniki« kake stranke, mora poslušati ob raznih prilikah šolski upravitelj. Iz izkušnje pa vem, da so v tem oziru ravnejši sloji, delavci in ljudje po hriboh, uvidevnejši kot sicer bolj bahaški in boljše situirani dolinci.

Pedagoški tečaj v Ljubljani

Pedagoško društvo v Ljubljani, ki se je ustanovilo letos spomladi, je priredilo pedagoški tečaj za učiteljsvo narodnih šol od 17. do 22. avgusta t. l. Predsednik Pedagoškega društva dr. Karel Ozvald je pozdravil udeležence, ki so s svojo navzočnostjo pokazali pravo zanimanje za vzgojno delo in izpopolnitev svoje strokovne izobrazbe, posebej pa je pozdravil predsednika Jugoslovanskega učiteljskega združenja Ivana Dimnika, tajnika ljubljanske sekcije JUU Metoda Kumlja, zastopnika »Učiteljskega doma« Josipa Kobala.

Predsednik JUU Ivan Dimnik se je zahvalil za pozdrave in poudaril sledeče:

Jugoslovansko učiteljsko združenje pozdravlja vsak pedagoški pokret v naši državi.

Iz tega razloga si šteje za svojo dolžnost podpirati naše pedagoške institucije in pedagoška društva v državi. Hvala Bogu smo zopet Slovenci na njih najbogatejši. Poleg pedagoškega društva, ki mi ga je danes prvič čast pozdraviti ob otvoritvi prvega tečaja, imamo Slovensko šolsko matico in Pedagoško centralo, ki delujeta vsaka na svojem področju v Zagrebu imamo Hrvatsko pedagoški književni zbor s svojo staro tradicijo, v Beogradu Pedagoško društvo. Poleg tega imamo mnogo pedagoških revij, ki služijo istim smotrom.

Vse te ustanove hoče Jugoslovansko učiteljsko združenje podpirati potom svojega članstva, ker hoče na ta način služiti tudi svojemu smotru in na drugi strani, da ugotovitve teh institucij izkoristi pri svojih zahtevah za reševanje šolsko in prosvetno političnih vprašanj.

Jugoslovansko učiteljsko združenje pa ima pri tem še eno željo, da bi se vse naše pedagoške ustanove, — brez okrnjenja svoje avtonomije in individualnosti, — združile v zvezo Jugoslovanske pedagoške matice, da bi na tej širši osnovi reševale skupne pedagoške, šolske in prosvetne probleme. Naj omenim samo eno: potreba po jugoslovanskem pedagoškem biografskem leksikonu, pedagoški bibliografiji in pedagoški enciklopediji dovoljno utemeljujejo gornjo potrebo.

V nadi, da bo mlado društvo služilo tudi gornjim željam, pozdravljam v imenu Jugoslovanskega učiteljskega združenja prvi tečaj in želim mnogo uspeha!

Vodstvo tečaja je imel profesor Čopič.

Po izvršenih formalnostih je pričel svoje predavanje vseučiliški profesor dr. Karel Ozvald:

»Obrazovni pomen svetovnega naziranja in ljudske morale.«

Že naslov sam mora vzbuditi zanimanje vsakogar, ki se v teoriji ali praksi bavi z vzgojo doraščajočega rodu ali kakor koli sodeluje pri ustvarjanju narodove kulture, naj bo to oče, mati, učitelj, duhovnik, pisatelj, umetnik ali časnika.

Predavatelj je pokazal, kakor se kaže v rekih in pregovorih ljudski nazor o življenju in svetu. Vsak kraj, vsaka življenska za-

VSEBINA:

Ob rojstnem dnevu kralja Petra II.

Solski upravitelj.

Pedagoški tečaj v Ljubljani.

Učiteljsvo za izboljšanje našega strokovno nadaljevalnega šolstva.

Iz naroda za narod.

Pojav, ki ga moramo obžalovati.

Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Listi o učiteljsvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Učiteljski pevski zbor JUU - Emil Adamič. — Stanovska organizacija JUU.

Upravitelj naj bi bil tudi tisti, ki mora vse prenesti. Če nastanejo spori na šoli, je že upravitelj kriv, pa naj bo še tako miroljuben človek. Imamo primere, ko je moralo več upraviteljev oditi s šole, ker je ena oseba neprestano hujskala. Slabji so bili seveda upravitelji, dotičnik pa »odličan vzgojitelj in učitelj.« kot so pisali listi pri njegovem odhodu, ko so mu postajala tla prevročja in se ga je začelo izogibati učiteljsvo daleč naokrog.

V takih okolščinah mora živeti večkrat šolski upravitelj, medtem ko drugi njegovi tovariši poučujejo svoje ure v razredu in so po opravljenem delu svobodni ljudje.

Ne maramo kakih predprav in praznih naslovov. Le delo in odgovornost naj se primerno nagradi kot je bila navada v vseh časih in je še danes pri vsem drugem javnem delovanju. To naj bo v bodoče zahteva na naših zborovanjih. Gre za princip dolžnosti in pravice.

Fr. L.

jednica, vsak stan in vsak narod si oblikuje svoj življenjski nazor. Zapadnoevropski človek je drugače usmerjen kot orientalec.

Mladina dorašča v določnem okolju in prevzema pojme, misli, navade, običaje in nazore od okolice, se vanje vživlji in jih sprejme za svoje. To je tradicijska plat svetovnega nazora, ki je izražena v pregovoru »Stara navada železna srajca«. Osebnih življenjskih interesov in tradicija dasta poedincu osnovne svetovnega nazora, ki ga pa z zavestnim oblikovanjem svojega duha dvigne do kritične in objektivne višine.

Za vzgojitelja je važen pri mladini prehod od tradicijskega do kritičnega naziranja, ker je za marsikaterega mladostnika usodepoln. Prava znanost nam pomaga preko tradiranih do kritičnih nazorov, zato je konstruktivna.

Tudi na moralnem področju ima vsaka skupina svoj način vrednotenja in občutja, zato imamo trgovsko, buržujsko, roparsko, delavsko, kapitalistično, šolsko moralno itd. Ker prevladuje sedaj kapitalistično gledanje na svet, prevladuje tudi kapitalistična moralna, katere najvišja vrednota je denar, kapital, in je človek le sredstvo.

V kolikor je narod v svoji življenjski eksistenci trden, v toliko je trden tudi v svojem svetovnem nazoru in svoji morali, zato je narod silni rezervoar morale.

Učitelj sam mora biti zakoreninjen v narodu in njegovem življenju, da bo kot vzgojitelj gradil v mladini svetovni nazor in moralni čut na trdnih temeljih ljudskega občutja in znanstvenih izsledkov.

Debata je pokazala, da je predavanje vzbudilo v poslušalcih celo vrsto vprašanj, na katera zadeva učitelj v svojem vsakdanjem delu in sicer:

1. Vsakokratna vladajoča plast hoče šoli vsiliti svoj svetovni nazor in svojo moralno. Učitelj nima možnosti, da bi vzgajal po svojem osebnem nazoru.

2. Ali ima učitelj sploh pravico dajati doraščajoči mladini svoj svetovni nazor, ker načelno pravilno bi bilo, da si mladina sama ustvari svoj nazor in učitelj sme pokazati samo objektivna dejstva.

3. Ako priznamo, da ima vsak stan, vsak razred svoj svetovni nazor, svojo moralno, potem ni več to samo pedagoško vprašanje temveč tudi sociološko, ker se z izpreminjenimi življenjskimi pogoji izpreminjajo tudi svetovni nazori in moralna načela.

Popoldne je predaval dr. Vinko Brumen o temi:

»Učitelj — vzgojitelj — človek.«

Opredelil je prva pojma učitelj-vzgojitelj, za katerega je izbral ime vzgojnik.

Vzgojitelj podaja znanje, vedenje, on hoče čim pri učencu čim večjo sposobnost storitve pri telesnem ali umskem delu. Vzgojitelj-človek stremi za tem, da oblikuje človeka v gojencu.

Učitelj-vzgojitelj skrbi predvsem za to, da se učenci nauče predpisano snov in